

La riera de Vallvidrera

Agressions i demanda de solucions.

Plataforma Cívica
per a la defensa de **Collserola**

La riera de Vallvidrera

Garantir la defensa i conservació d'hàbitats, espècies i biodiversitat, objectiu imprescindible pel futur de Collserola com a espai natural protegit.

Antecedents

És clar que no descobrim res de nou en recordar que la defensa i conservació dels hàbitats i espècies, i de la biodiversitat de tota la conca de la riera de Vallvidrera, és clau pel manteniment del futur de Collserola com a espai natural protegit. Però ens les foten per tots costats! i les respostes de les institucions sovint no tenen prou alçada de mires.

De la mateixa manera que la PCDC va intervenir en el llarg procés de reflexió i debat que va donar com a resultat el reconeixement de Collserola com a Parc natural, ara hem intervingut en el procés de debat del Pla especial de protecció del medi natural del Parc Natural de la Serra de Collserola (PEPNat) i de la Modificació puntual del Pla General Metropolità (MPGMCo) que s'ha fet en paral·lel¹. Malgrat els avenços incorporats, els fets demostren l'encert del nostre advertiment sobre que les mesures de protecció aprovades són insuficients i que aquelles que aporten un valor més conservacionista s'han d'aprofundir i posar en pràctica diligentment per evitar el col·lapse de Collserola com a espai natural protegit.

Mentre s'ha produït el llarg procés d'elaboració i aprovació del PEPNat i amb el sotrac social que ha ocasionat la pandèmia, tothom ha pogut comprovar que la interrupció de les activitats humanes a l'espai natural ha permès una regeneració dels sistemes naturals que ha sorprès molta gent: la capacitat de resposta resilient de la natura ha mostrat clarament la insuficiència de les disposicions normatives, del coneixement i de la gestió del parc.

Malgrat el fet que bona part de la riera de Vallvidrera (no tota) resta inclosa a la “*Reserva natural parcial de la Rierada-Can Balasc*” del parc natural de la serra de Collserola i que està inclosa a la XN2000 d'espais protegits europeus, la PCDC ha rebut al llarg dels darrers anys un sense fi de denúncies sobre les activitats i impactes que en degraden la conservació com a espai natural (teòricament) protegit.

Amb aquests referent, la PCDC va suggerir a un seguit d'acadèmiques de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona, la redacció d'un informe sobre l'estat de conservació dels hàbitats i espècies de l'espai fluvial. Gràcies a la feina voluntària d'aquestes investigadores disposem de l'estudi, “*Valoració de l'estat ecològic de la riera de Vallvidrera*” (abril 2020)” del qual avui les seves autores² en destacaran les conclusions més rellevants.

¹ Aprovats pel plenari metropolità el 28 de maig i pendents d'aprovació definitiva per la Generalitat.

² Marisol Felip Benach (secció d'Ecologia); Dolors Vinyoles Cartanyà (Secció Zoologia i Antropologia Biològica); Cesc Múrria Farnós (Secció Ecologia); Adolf de Sostoa Fernández (Secció Zoologia i Antropologia Biològica); Montserrat Comelles Folch.

Tanmateix, les amenaces i l'activitat destructiva sobre l'espai, lluny d'aminorar-se s'han incrementat i així en plena pandèmia hem assistit a l'execució d'una obra faraònica, les Llicorelles, que ha alterat fortament la mateixa morfologia del tram final de la riera a Molins i a les proximitats de l'hàbitat de la colònia de rat penats a la cova de Can Rabella. És per aquesta raó que el Dr. Carles Flaquer, especialista en quiròpters del Museu de Ciències Naturals de Granollers, ens ha aportat complementàriament *"L'informe sobre el paper de la riera de Vallvidrera pels ratpenats: anotacions sobre l'impacte del sector urbanitzable industrial anomenat "Les Llicorelles" de Molins de Rei a la colònia de la mina de Can Rabella"* que aporta la visió sobre les alteracions de l'entorn i l'amenaça que pot representar sobre aquesta espècie protegida malgrat que el decret de constitució del parc natural l'esmenta explícitament com a objecte de preservació especial.

La PCDC, junt a entitats ciutadanes com SOS La Rierada i STOP Llicorelles, ens hem proposat d'analitzar i concretar alguns dels impactes més perjudicials que afecten la riera amb el referent dels estudis esmentats. A continuació fem una descripció d'alguns dels impactes que observem i hi aportem les demandes que considerem imprescindibles per revertir la situació actual.

Aquesta anàlisi i descripció dels obstacles més rellevants per a la regeneració de la riera és el producte d'una feina coral de diverses persones actives a les entitats ecologistes i volem subratllar que creiem que aporten una aproximació al coneixement de la situació i propostes alternatives per la restauració del bon estat ecològic de la riera.

Els impactes considerats

Sense cap voluntat de ser exhaustius, passem a descriure i avaluar els impactes observats en el sentit capçalera-Llobregat:

1. Gestió del pantà de Vallvidrera (millora de la gestió com a reservori de biodiversitat i de regulació del cabal de la riera. Eradicació d'espècies invasores. Tancament de l'accés a la làmina d'aigua i protecció de l'entorn).

Les rieres de Vallvidrera i de Sant Cugat (i els seus respectius torrents), el pantà de Vallvidrera, i el de Can Borrell, constitueixen els principals ambients humits i aquàtics del Parc Natural. D'entre tots ells, el pantà de Vallvidrera és, des de la segona meitat del S. XIX, la principal massa d'aigua de Collserola. Malgrat tractar-se d'una infraestructura artificial, sotmesa puntualment a variacions de nivell, ha esdevingut un element vital per mantenir i fins i tot augmentar la biodiversitat de la Serra i per això està inclòs dins del Parc Natural i l'espai Xarxa Natura 2000. Els amfibis, amb un bon nombre d'espècies presents, són potser el principal grup faunístic que s'ha associat al pantà, i al que el Consorci ha dedicat més atenció, tot i que hi ha molts més grups que depenen del seu bon estat ecològic: odonats i altres insectes i invertebrats, mol·luscs, etc. Pel que fa als ocells, hi ha diverses espècies dependents d'aquest tipus de grans plans d'aigua que en fan ús intensiu cada primavera/estiu per anar-hi a beure: orenetes comunes, orenetes cua-blancues, falciots, ballesters, etc. D'altres espècies més directament lligades als ambients aquàtics com l'ànec coll-verd, el blauet, la xivitona, el corb marí gros, el bernat pescaire, la cuereta torrentera o el cabusset també s'hi citen amb major o menor freqüència³. Pel que fa als ratpenats, totes les espècies presents al Parc Natural es detecten al pantà on van a beure i a

³ Base de dades www.ornitho.cat

caçar insectes. Mereix especial menció el ratpenat cua-llarg, espècie que com les orenetes i falciots depèn de grans masses d'aigua per poder beure i que a tot Catalunya només s'ha pogut capturar per al seu estudi al pantà de Vallvidrera.

Malgrat tot, el pantà de Vallvidrera és lluny de constituir un ambient que afavoreixi la conservació de moltes de les espècies abans esmentades, així com de moltes altres que potencialment podrien beneficiar-se d'una massa d'aigua com aquesta.

El pantà ha estat de sempre un referent per a passejants i excursionistes, però les darreres dècades, l'excessiva híper-freqüentació que ha patit ha suposat una pressió desmesurada que l'ha degradat fins a extrems crítics. Des de les administracions (ConSORCI i Ajuntament de Barcelona) s'ha tolerat aquest model d'ús i s'han obviat criteris de gestió enfocats principalment a la conservació de fauna i flora. Així, el pantà està travessat per canonades de la xarxa de clavegueram (que pateixen desperfectes i tasques de manteniment), la vegetació de ribera és estassada periòdicament pel servei de Parcs i Jardins de l'Ajuntament (com si es tractés d'un parc urbà qualsevol) o es planifiquen concerts nocturns a la part inferior de la presa, amb l'afectació directa a la fauna que això comporta (soroll, freqüentació nocturna).

Un dels efectes més greus que ha suposat l'excessiva freqüentació i el dèficit de mesures de protecció ha estat l'eliminació de la vegetació de ribera (a excepció de la petita zona reservada per la fauna). La desaparició de la vegetació de la riba, condiona fortament els processos naturals que s'hi poden desenvolupar i a més, permet un accés directe a l'aigua a persones i animals de companyia i, el que és pitjor, facilita l'abocament d'espècies invasores (cranc americà, misgurnus, tortugues, carpins, etc.). La gestió que el Consorci ha fet fins ara del problema de la proliferació d'espècies invasores ha estat un fracàs i s'ha basat en el buidat i assecatge del pantà en ple estiu i considerant pràcticament només la protecció de les poblacions d'amfibis com a únic criteri mediambiental. Aquesta aproximació simplista, tracta el pantà com una "bassa" i perpetuarà una situació que s'anirà repetint periòdicament, doncs cronificarà el mal estat ecològic de la zona. Citem a títol d'exemple, la desaparició d'una parella reproductora de cabussets que va ser observada el 2015 i 2016 i que amb el buidatge del 2017 va desaparèixer del pantà.

Tortugues de Florida exòtiques al pantà de Vallvidrera.

Val a dir que una part important del lamentable estat ecològic del pantà és responsabilitat de l'Ajuntament de Barcelona. Ha estat decebedor veure com el projecte de re-

vegetació i tancament perimetral que el Consorci va proposar a principis de 2017, va ser rebutjat pel Consell de barri i, per tant, no va ser finançat amb el pressupost del retorn de la taxa turística.

En resum: El pantà de Vallvidrera és la principal massa d'aigua de Collserola, està inclòs dins el Parc Natural i té una gran rellevància per la seva biodiversitat. La gestió que n'han fet fins ara el Consorci del Parc i l'Ajuntament de Barcelona ha infravalorat aquest rol, ha negligit la bona conservació del seu estat ecològic i ha prioritzant altres factors, com ara l'ús lúdic o la servitud a altres infraestructures.

Demanem un pla gestor específic per al pantà de Vallvidrera que tingui com a focus principal la preservació com a ecosistema aquàtic, dedicant-hi els recursos necessaris i que es disposi d'una protecció perimetral dissuasiva de les pertorbacions que s'ocasiona la facilitat de freqüentació.

2. Restauració de la zona del berenador de can Pitxurri a les Planes.

El tram de la riera comprès entre la sortida de la intubació dels accessos al túnel de Vallvidrera i el berenador de la Font de les Planes, constitueix una mostra de desastre urbànic que acumula situacions variades d'obres il·legals antigues, modernes, algunes mig ruïnoses, serveis diversos... tot plegat sense estructura ni coherència. De ser un espai que a principis del segle XX, amb el tren construït, era qualificat com un petit paradís natural per biòlegs alemanys que el van visitar, ara presenta un aspecte caòtic. No obstant, amb una aplicació de recursos i voluntat, es pot recuperar i tenir un espai que respongui a tres objectius que considerem irrenunciables:

2.1.-Recuperar els valors naturals del tram mitjà de la riera, amb un bosc de ribera ben desenvolupat, d'espècies autòctones que han quedat arraconades (vern, gatell, freixe de fulla petita etc.) i totes les espècies de fauna acompanyants.

2.2.-Donar servei als visitants del Parc, que tradicionalment han utilitzat aquesta zona com a espai de passejada i gaudi de la natura, i que comunica amb el darrer berenador i zona d'esbarjo. La millora paisatgística i la racionalització de vials per a bicicletes i viants no ha de ser complexa i pot recuperar-se una zona de gran bellesa paisatgística.

2.3.-Els continus escanyaments de la riera i la indefinició de la llera, o la seva invasió per estructures i vegetació al·lòctona, provoquen un perill en cas d'episodis de pluges intenses. La intensitat de les pluges torrencials s'ha vist augmentada pel canvi climàtic. Els episodis de riuades es poden reproduir en qualsevol moment, recordem que a principis dels 70 i finals dels 80 la riera es va endur cases (Font del Gat), estructures modernes de formigó armat (endegament fet per carreteres de la DIBA sota l'estació dels FGC), ponts antics (el de la desapareguda Font de la Manigua), i un llarg etcètera. Caldria aprofitar per obrir la llera i recuperar zones inundables allà on es pugui segons ho argumentava l'estudi "*Mesures de gestió per la conca de la riera de Vallvidrera*", Cesc Múrria / Narcís Prat. Dept. d'Ecologia UB l'any 2003 (!!).

Demanem un projecte redactat amb sensibilitat ambiental que doni solució als objectius esmentats.

3. Control estricte de l'EDAR de les Planes i estudi dels focus de contaminació.

La mala qualitat ecològica de la riera de Vallvidrera ha estat evidenciada per nombrosos estudis i indicadors. Potser un dels més rellevants sigui el monitoratge realitzat per l'associació *El Mussol* des del 2005 al mateix punt de la riera i dins el marc del Projecte Rius⁴. Els resultats demostren que 10 anys després de la declaració de Parc Natural i en plena Reserva Natural Parcial, la qualitat ecològica de la riera continua essent mediocre⁵. Una de les possibles causes apuntades serien les limitacions de l'EDAR de Vallvidrera, ubicada a Les Planes. Aproximadament el 70% del cabal de la riera sembla provenir de les aigües alliberades per aquesta EDAR construïda l'any 1971 i ampliada el 2008, i que dóna servei als barris de Vallvidrera, Les Planes i el Tibidabo. Tot i l'ampliació, el preocupant augment d'edificacions i d'habitants d'aquests barris ha mantingut al límit la capacitat de la depuradora. Han estat evidents i greus, les avingudes de residus sòlids (principalment plàstics) que han cobert la riera de l'EDAR en avall durant episodis de pluges fortes, com les de 2018⁶.

La llera de la riera de Vallvidrera plena de plàstics i deixalles el novembre de 2018.

A tot això, cal afegir els efectes nocius de molts contaminants com ara metalls pesants, medicaments, etc. que no són tractats a l'EDAR.

Val a dir que el problema de la mala qualitat de l'aigua de la riera no només s'explica per les limitacions de l'EDAR; hi ha altres focus de contaminació com fuites de clavegueram i fosses sèptiques (sobretot a nivell de torrents afluents com el de Can Solé, provinent de la urbanització de Can Castellví) i desaigües provinents de zones urbanitzades com el de la benzineria de Túnels de Vallvidrera. Els contaminants que puguin estar presents sobre les zones asfaltades són vessats directament a la riera durant els episodis de pluges.

Demanem que el Consorci gestioni amb l'ACA un estudi detallat dels diferents focus de contaminació de la riera, amb especial èmfasi en el paper que hi juga l'EDAR de Vallvidrera, i un pla d'acció amb la dotació necessària per poder revertir la mala qualitat crònica de l'aigua.

⁴ "Guia per conèixer les rieres i torrents de La Floresta". Associació El Mussol. 2018.

⁵ Tot Sant Cugat, 4 de juny de 2019, "La salut de la riera de Vallvidrera és mediocre"

⁶ Tot Sant Cugat, 21 de novembre de 2018, "La riera de Vallvidrera, plena de deixalles després de les pluges".

4. Endegament de la riera per regularitzar les cases de Can Borrull legalitzades dins d'una zona inundable.

La legalització definitiva el 2014 de la urbanització de Can Borrull creada irregularment a partir dels anys 60, va incloure un conjunt de 8 parcel·les ubicades sobre la riera, en zona inundable, enganxades a la Reserva Natural Parcial de Can Balasc-la Rierada. Posteriorment, el 2018-19, es van realitzar unes obres d'endegament de la riera promogudes per l'Ajuntament de Sant Cugat i la Diputació de Barcelona (amb una despesa superior als 800 k€) per protegir aquestes parcel·les del risc d'inundació. Aquestes obres, que han significat l'artificialització d'un tram de més de 100 metres del curs fluvial i la pèrdua d'un bosc de ribera amb grans pollancre en plena Reserva Natural Parcial, exemplifica perfectament els greus impactes negatius que tenen sobre els valors naturals, la regularització d'urbanitzacions que van néixer sense cap mena de planificació.

Tala del bosc de ribera a la zona de can Borrull (dins la Reserva Natural Parcial) el 2016 com a preàmbul de les obres d'endegament de la riera.

És molt paradoxal adonar-se que molt a prop d'aquesta dissortada obra l'any 2011 s'hi va realitzar una intervenció de signe totalment oposat, avui totalment oblidada. L'any 2008 es va redactar el projecte “*Restauració de l'espai fluvial de la riera de Vallvidrera*” promogut pel Consorci amb la participació del Dept. d'Ecologia de la Universitat de Barcelona i el Projecte Rius-Associació Hàbitats, amb l'objectiu de recuperar l'estat natural i ecològic de la riera i entorn i l'interès social per aquest espai. Tot seguit es van fer un seguit d'intervencions que van consistir en el drenatge i extracció de pedres i fangs de la llera, la retirada de brossa de les vores, la reforma de la secció transversal, la creació de zones d'aigües lentes, la neteja d'espècies invasores (canya i ailants) i la revegetació del bosc de ribera. Va ser en aquest marc que l'any 2011 es va realitzar una ingent tasca de restauració i replantació, per sota de la Font de l'Alba a 60 metres aigües amunt de les recents obres d'endegament de Can Borrull, que van quedar abandonades, sense manteniment ni seguiment a llarg termini, i finalment oblidades.

Demanem que es capgiri la consideració actual de la riera de Vallvidrera com a “*infraestructura hidràulica*” i que es tornin a activar i dotar econòmicament accions com les promogudes durant el període 2008-2011 destinades a recuperar l'estat natural i ecològic de la riera i el seu entorn.

l'esquerra, zona d'aigües lentes restaurada el 2011 a l'alçada de Can Borrull actualment desapareguda. A la dreta, zona desnaturalitzada el 2019 uns 60 m més avall de l'anterior dins la Reserva Natural Parcial.

5. Rebuig a la urbanització de la Rierada i la canalització de la riera a la zona de la Sibèria. La proposta alternativa de SOS la Rierada.

Actualment aquesta zona interior urbanitzable del parc resta amenaçada per uns projectes d'un impacte molt sever: es volen construir noves cases prop de la riera, legalitzar-ne en zona inundable i construir noves infraestructures en aquesta mateixa zona inundable. L'Ajuntament de Molins vol executar el Projecte d'urbanització del Pla parcial de la Rierada (la Rierada oest), aprovat definitivament l'any 2015 i el Projecte d'urbanització PERI i PMU (la Rierada est), aprovat definitivament l'any 2014, que comportaran la construcció d'un total de 120 noves cases. Ambdós projectes afecten negativament de forma directa la riera en diferents punts i amenacen repetir els errors i les conseqüències d'urbanitzar l'interior del parc com ho hem esmentat en el cas de la zona de Can Borrull:

5.1. Artificialitzar la riera a l'Avda. Can Castellví i al carrer Sibèria i eliminar espais amples de vegetació de ribera. En el cas de l'Avda. Can Castellví, es modifica tot l'espai que ressegueix el carrer d'accés a la Rierada oest i es preveu eliminar la vegetació al marge esquerre per col·locar-hi un mur de gabions i poder incrementar l'amplada del carrer. Aquesta actuació ja s'ha realitzat en un tram de 35 metres a rel d'una esllavissada que es va produir durant les pluges la primavera passada. Al carrer Sibèria es consoliden les cases construïdes en *zona inundable*; es construeix un mur al marge esquerre per sobre del qual hi passarà el carrer d'accés en aquestes cases el que suposa eliminar la possibilitat de recuperar la vegetació de ribera en tot aquest tram.

Mur de gabions a tocar de la riera i ampliació d'avinguda Castellví. Setembre 2020.

- 5.2. Modificar (reducció) la llera de la riera al punt del nou pont que es vol construir a l'Avda. Can Castellví, per mitjà de talussos i estructures de grans dimensions.
- 5.3. Incrementar la pressió sobre la riera a tota la zona de la Font de l'Espinagar on es pretén obrir un nou carrer per garantir l'accés a les 20 cases que es volen construir a l'explanada situada davant l'Avda. Can Castellví. Aquest carrer implica eliminar gran part de la vegetació de ribera que actualment manté l'espai força naturalitzat (hi ha algunes espècies invasores com canya americana i esbarzers) abans de l'inici del segon tram de la Reserva Natural Parcial de la Rierada-Can Balasc, i impossibilitarà una desitjable unificació dels dos sectors separats de la Reserva.
- 5.4. El projecte Pla Parcial (any 2015) no resol la problemàtica associada a l'antiga bòbila Marimon que, a dia d'avui, encara manté una coberta de 1.200 m² d'amiant en molt mal estat i exposada a les afectacions meteorològiques. Les restes d'amiant, així com les restes de les toves abandonades a la bòbila, van a parar directament a la riera.

L'execució d'aquests dos projectes, juntament amb el del barri de muntanya de Vallpineda (en total 260 cases), implicarà un augment important de l'intensitat d'ús de la carretera BV-1418 (Sant Bartomeu de la Quadra-la Floresta) per la Rierada i Vallpineda i ocasionarà la consolidació de la fragmentació del Parc Natural de Collserola, malgrat ser reconeguda com una afectació crítica per la pervivència del parc natural donat que travessa el connector natural de les Penyes d'en Castellví: definitivament tot el sector nord-oest restarà com una illa inviable fragmentada de la resta del Parc.

Demanem la retirada d'aquests projectes urbanístics per refer-los de manera que es prioritzi la protecció del Parc Natural i s'assumeixi l'orientació del PEPNAT de consolidar els espais funcionals com espais de transició entre les zones urbanes i el Parc. Les administracions han d'actuar quant a la possibilitat de desqualificar terrenys, en primer lloc l'Ajuntament de Molins.

Demanem que les Administracions i el Parc de Collserola s'oposin amb tots els recursos possibles a la construcció de nous habitatges i equipaments dins de Collserola mitjançant l'ús de les eines que la Llei de Urbanitzacions posa a les seves mans.

Les actuacions en aquests espais habitats, ubicats a l'interior del Parc Natural, ha d'anar en la direcció d'una intervenció mínima i la consecució dels serveis bàsics pels habitants, amb solucions adaptades a l'entorn natural i econòmicament assumibles.

6. Garanties de preservació del refugi de rat-penats de can Rabella.

El ratpenat de cova és una de les 3 espècies de protecció prioritària del Parc Natural de la Serra de Collserola. La presència d'aquest quiròpter està directament lligada a la colònia del refugi equinoccial de la Mina de Can Rabella, ubicada sobre la pròpia llera de la riera de Vallvidrera. Semblaria doncs inqüestionable garantir la màxima protecció a la mina i al seu entorn. Tot i això, ha estat decebedor veure com amb les obres del polígon industrial de Les Llicorelles s'ha destruït bona part d'aquest entorn, a només 200 metres del refugi. Els científics que porten més de 10 anys fent el seguiment dels quiròpters del Parc

Natural i del refugi equinoccial de Can Rabella, han expressat la seva preocupació,⁷ que compartim plenament.

Demanem mesures fermes per poder garantir la continuïtat d'aquesta colònia, de vital importància per a la conservació d'una espècie molt amenaçada, i per a la biodiversitat del Parc Natural.

7. Remediació del tram de la riera afectat per les obres de les Llicorelles i restauració i connectivitat ecològica del tram final fins al riu Llobregat.

Hem denunciat possibles incompliments legals en l'execució del projecte: s'han realitzat moviments de terres a la zona inclosa al Parc Natural i a la Xarxa Natura 2000. Una part d'aquests espais estaven inclosos dins de l'àmbit del projecte, però una altra part es trobava fora de l'àmbit.

Aquesta última es troba clarament fora de la legalitat. Els moviments de terra dels espais dins l'àmbit del projecte estan inclosos a l'*Avaluació ambiental estratègica* realitzada, però no s'ha fet la necessària *Avaluació ambiental del projecte urbanístic*. Per aquesta raó els fets s'han posat en coneixement de la Fiscalia de Medi Ambient per part de les entitats CEPA-EdC i SOS LA RIERADA.

Aquest projecte, si es du a terme tal com està concebut, implica una nova fragmentació del Parc Natural de Collserola. En concret, aïlla l'espai situat més a prop de les vies del tren al tram entre Molins i el Papiol. El planejament actual deixa una estreta franja d'uns cent metres lliure entre el polígon les Llicorelles construït i els carrers el Cirerer i l'Alzina del Papiol.

L'espai a l'interior de l'àmbit s'amplia innecessàriament col·locant una rotonda allunyada de les naus. Si l'objectiu d'aquesta rotonda és, com es planteja al propi projecte urbanístic, la connexió amb el Papiol, aquesta fragmentació seria definitiva i perdríem aquest espai de Parc. Al *Projecte d'urbanització del sector industrial Les Llicorelles. Revisió Novembre 2019*, elaborat per GOODMAN REAL ESTATE (SPAIN), SL s'hi indica que *"al final del Carrer A es projecta una rotonda per poder fer el canvi de sentit. En un futur, el planejament preveu connectar el municipi de Molins de Rei amb el del Papiol a través d'aquesta rotonda"*.

Davant d'aquests fets executats, DEMANEM un reconeixement dels incompliments i proposar solucions possibles, com ara:

- **Reduir l'àmbit del projecte, eliminant la rotonda (no necessària pel funcionament de les naus industrials) i mantenint dins del Parc Natural l'espai ubicat entre la última nau i la rotonda, i la pròpia rotonda.**
- **Garantir que aquesta zona sigui restaurada prioritant les necessitats ecosistèmiques de l'espai, sota la supervisió del Consell Científic assessor del Parc de Collserola.**
- **Garantir que les actuacions de restauració siguin totals i s'implantin de manera immediata, incloent tot l'espai fins la desembocadura de la riera al Llobregat.**

⁷ "Informe sobre el paper de la riera de Vallvidrera pels ratpenats: anotacions sobre l'impacte del sector urbanitzable industrial anomenat "Les Llicorelles" de Molins de Rei a la colònia de la mina de Can Rabella". C. Flaquer, 2020.

- **Garantir el manteniment de les actuacions que s'hi realitzin i un seguiment de la seva evolució i implantació.**
- **Assegurar que l'espai al marge dret de la riera, a la zona de la gravera, sigui prou ampli, per tal de garantir la connectivitat ecològica amb el Llobregat i espais propers.**

8. Impactes ocasionats per la massificació i facilitat d'accés (ciclisme a la riera: Can Busquets; la Rierada...).

Tot i tractar-se d'un problema d'abast nacional, la híper-freqüentació d'espais naturals d'alt valor té a Collserola l'agreujant de la proximitat a l'àrea metropolitana. Aquest problema esdevé greu quan afecta als espais fluvials, i és crític en el cas de la riera de Vallvidrera que és l'únic curs d'aigua permanent de la Serra de Collserola. Un exemple d'aquest tipus d'afectació el podem trobar a les petites basses i rescloses de la zona de Can Busquets, literalment envaïdes per banyistes que les ocupen durant l'estiu sense cap mena de preocupació (ni informació) sobre el greu i advers efecte que provoquen a les poblacions vegetals i, sobretot, animals, d'aquests fràgils ecosistemes. En aquest indret concret, a més, l'afectació a la llera és màxim per l'acció continuada de centenars de bicicletes que la travessen sense cap mena de mirament, fent cas omís als rètols que en prohibeixen l'accés. Tant és així, que una de les zones replantades durant l'any 2011 amb vegetació de ribera (dins el marc del projecte "Restauració de l'espai fluvial de la riera de Vallvidrera" del 2008) ha estat irreparablement afectat.

Altres zones afectades són el salt d'aigua, la Font de l'Espinagar i el carrer Sibèria a la Rierada, i la mateixa riera, fins a Can Rabella, on el camí passa per la llera. Algunes actuacions realitzades pel Consorci, com ara la retirada d'arbres aigües avall del salt de la Rierada, han comportat l'obertura d'un nou accés per un camí molt proper a la riera i on han aparegut taulons de fusta (similars als d'encofrar) que en travessen la llera i reforcen l'hàbit i legitimitat de travessar-la per on es vulgui.

Moto a la zona de ribera de la Font de l'Espinagar. Octubre 2020.

La situació és molt greu perquè alguns d'aquests espais híper-freqüentats formen part de la Reserva Natural Parcial la Rierada- Can Balasc. Recordem que l'article 4 del Decret

de Declaració de Parc Natural de Collserola indica específicament que entre els objectius de les Reserves Naturals estan: “*La delimitació singular d’activitats considerades incompatibles amb llur preservació, amb especial esment pel que fa a l’explotació de recursos naturals i els efectes de l’ús públic en aquests indrets*”. Així com, “*L’ordenació i monitorització de l’ús públic per tal de promoure una correcta aproximació als valors ecològics que contenen.*”

Demanem: posar en marxa un protocol d’actuacions amb caràcter d’urgència per garantir una freqüentació i uns usos plenament compatibles amb la preservació i conservació de la riera i, en particular, de la Reserva Natural Parcial de la Rierada- Can Balasc.

9. Impactes ocasionats per les zones construïdes i les activitats (identificació d’abocaments d’aigües fecals, extracció irregular d’aigua; d’abocament residus...).

Actualment hi ha particulars que extreuen aigua de la riera mitjançant pous i bombes, la majoria de manera il·legal (sense permís de l’Agència Catalana de l’Aigua). Per altra banda, la dotació de fosses sèptiques de les cases, tot i que no es disposa de tota la informació necessària per valorar-la, és probablement insuficient. Sí sabem que moltes cases disposen de fosses sèptiques de sedimentació i/o tractament biològic de les aigües brutes; l’aigua resultant, o bé s’acumula en dipòsit per utilitzar-la per regar, o bé es filtra al sòl. Tot i això, desconeixem la seva capacitat, el manteniment que se’n fa i, en definitiva, la seva eficàcia (no tenim constància que es faci el control de les fosses sèptiques per part dels ajuntaments de Molins, Sant Cugat, BCN).

L’estudi elaborat l’any 2003 per la UB ⁸apunta també a l’extracció d’aigua per ús agrícola com una de les causes de la reducció del cabdal de la riera al seu tram final i, consegüentment, proposava la regulació de totes les extraccions d’aigua de la riera sigui en les zones més urbanitzades o amb finalitats agrícoles.

Demanem: controlar el funcionament adequat de les fosses sèptiques i fer complir les millores exigibles. Garantir una regulació de totes les extraccions d’aigua de la conca de la riera.

10. Resum de pressions i impactes sobre la massa d’aigua riera de Vallvidrera segons l’informe de l’ACA.

L’informe IMPRESS- 2019 elaborat per l’Agència Catalana de l’Aigua detecta un **empitjorament de l’estat de la riera de Vallvidrera entre els anys 2012 (estat Bo) i l’any 2018 (estat Dolent amb incertesa)**. Els elements de qualitat que han empitjorat són els macroinvertebrats i les diatomees, amb un lleuger empitjorament de Bo a Mediocre. Detecta com impactes significatius a la riera la contaminació orgànica i indica la situació de risc de no assolir el bon estat ni ecològic ni químic a la riera.

L’informe valora les següents pressions sobre la riera:

⁸ Mesures de gestió per la conca de la riera de Vallvidrera”. Cesc Múrria i Narcís Prat Departament d’Ecologia. 2003.

- Altes: Usos del sòl agrícoles (nutrients i plaguicides); Espècies exòtiques invasores; Infraestructures i serveis en l'espai fluvial.
- Mitjanes: Preses i rescloses.
- Baixes: Endegament de lleres; Usos de sòl a les riberes; Abocaments urbans; Abocaments no sanejats.

Considera com a pressions significatives sobre la riera detectades les Pressions de font difosa (Escolament urbà, clavegueram); Pressions per alteració morfològica/ alteració física de la llera, llit, ribera, marges (Protecció davant inundacions y Agricultura; Pressions per altres alteracions morfològiques (Espècies al·lòctones i malalties introduïdes).

Calcula els impactes a la riera de Vallvidrera: Contaminació Físicoquímica (Mitjà) i Alteració hidrològica i/o quantitativa (Baixa).

Conclou les següents problemàtiques a la riera de Vallvidrera:

COMPROVADES:

- B1. Contaminació d'origen urbà per nuclis sanejats i descàrregues de sistemes unitaris.
- B2. Contaminació d'origen urbà per nuclis no sanejats.
- F1. Espècies invasores.

PROBABLES:

- D1. Alteració del règim hidrològic i extracció d'aigües en aigües superficials.
- D2. Alteració de lleres, morfologia i riberes en aigües continentals.

INCERTES:

- A1. Contaminació per nitrats d'origen agrari.
- A2. Contaminació per plaguicides.

Demanem que totes les actuacions i decisions que es prenguin sobre la riera de Vallvidrera tinguin en compte la valoració realitzada per l'ACA i siguin coherents amb les pressions i problemàtiques detectades en aquesta massa d'aigua.

11. Cal aprovar i aplicar el necessari Pla rector d'ús i gestió de la reserva natural parcial la Rierada - Can Balasc.

11.1. Considerant el Document EPTI 2019 de l'ACA de resposta als requeriments de la Directiva Marc de l'Aigua que estableix com a diagnosi de les pressions i impactes sobre la riera de Vallvidrera:

- Estat a 2012: Bo. Estat a 2018: Dolent (amb incertesa).
- Element de qualitat que ha empitjorat: macroinvertebrats i diatomees.

11.2. Considerant la diagnosi i conclusions de l'estudi acadèmic “*Valoració de l'estat ecològic de la riera de Vallvidrera*” (abril 2020)” presentat en aquesta sessió extraordinària del Consell Consultiu del Consorci de Collserola,

11.3. Considerant que, la Ley de Biodiversidad estatal (BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO Suplement en llengua catalana al núm. 227 Dimarts 22 de setembre de 2015 Secc. I. Pàg. 20) estableix que a les reserves naturals i ZEC han de disposar de plans d'ús i gestió.

«Article 43. 3. Una vegada aprovades o ampliades les llistes de LIC per la Comissió Europea, les administracions competents els han de declarar ZEC com més aviat millor i com a màxim en un termini de sis anys, juntament amb l'aprovació del pla o instrument de gestió corresponent⁹. Per fixar la prioritat en la declaració d'aquestes zones, s'ha d'atendre la importància dels llocs, el manteniment en un estat de conservació favorable o el restabliment d'un tipus d'hàbitat natural d'interès comunitari o d'una espècie d'interès comunitari, així com les amenaces de deteriorament i destrucció que recaiguin sobre aquestes, tot això amb la finalitat de mantenir la coherència de la Xarxa Natura 2000.»

«Article 46. Mesures de conservació de la Xarxa Natura 2000.

4. Qualsevol pla, programa o projecte que, sense tenir relació directa amb la gestió del lloc o sense ser necessari per a aquesta, pugui afectar de manera apreciable les espècies o els hàbitats dels espais esmentats, ja sigui individualment o en combinació amb altres plans, programes o projectes, s'ha de sotmetre a una avaluació adequada de les seves repercussions en l'espai, que s'ha de fer d'acord amb les normes que siguin aplicables, d'acord amb el que estableixen la legislació bàsica estatal i les normes addicionals de protecció dictades per les comunitats autònomes, tenint en compte els objectius de conservació de l'espai esmentat. En vista de les conclusions de l'avaluació de les repercussions en l'espai i supeditat al que disposa l'apartat 5, els òrgans competents per aprovar o autoritzar els plans, programes o projectes només poden manifestar la seva conformitat amb aquests després d'haver-se assegurat que no causen perjudici a la integritat de l'espai en qüestió i, si escau, després d'haverlos sotmès a informació pública. Els criteris per determinar l'existència de perjudici a la integritat de l'espai s'han de fixar mitjançant una ordre del ministre d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, escoltada la Conferència Sectorial de Medi Ambient.

5. Si, malgrat les conclusions negatives de l'avaluació de les repercussions sobre el lloc i a falta de solucions alternatives, s'ha de dur a terme un pla, programa o projecte per raons imperioses d'interès públic de primer ordre, incloses raons d'indole social o econòmica, les administracions públiques competents han de prendre totes les mesures compensatòries que siguin necessàries per garantir que la coherència global de Natura 2000 quedi protegida. La concurrència de raons imperioses d'interès públic de primer ordre només es pot declarar per a cada supòsit concret: a) Mitjançant una llei. b) Mitjançant un acord del Consell de Ministres, quan es tracti de plans, programes o projectes que hagi d'aprovar o autoritzar l'Administració General de l'Estat, o de l'òrgan de govern de la comunitat autònoma. Aquest acord ha de ser motivat i públic. L'adopció de les mesures compensatòries s'ha de portar a terme, si s'escau, durant el procediment d'avaluació ambiental de plans i programes i d'avaluació d'impacte ambiental de projectes, d'acord amb el que disposa la normativa aplicable. Aquestes mesures s'han d'aplicar en la fase de planificació i execució que determini l'avaluació ambiental. Les mesures compensatòries adoptades s'han de remetre, per la via corresponent, a la Comissió Europea.

6. En cas que el lloc considerat contingui un tipus d'hàbitat natural i/o una espècie prioritària, assenyalats com a tals en els annexos I i II, únicament es poden al·legar les consideracions següents:

a) Les relacionades amb la salut humana i la seguretat pública. b) Les relatives a conseqüències positives d'una importància primordial per al medi ambient. c) Altres raons imperioses d'interès públic de primer ordre, prèvia consulta a la Comissió Europea”.

11.4. Considerant que l'article 4 del Decret de creació del Parc Natural de Collserola indica que l'objectiu de les Reserves Naturals parcials és, entre d'altres, “La promoció i el foment de les bases de coneixement necessàries per a la implantació de polítiques de conservació basades en el principi de mínima intervenció o d'intervenció en favor del manteniment o la millora de la integritat ecològica d'aquests indrets, amb especial esment al desenvolupament permanent de línies de recerca científica”.

⁹ Nota: El DTS ha declarat la ZEC, però no s'ha aprovat cap pla o instrument de gestió ad hoc per a les dues reserves naturals parcials de Collserola. El subratllat és dels autors d'aquest text.

11.5. Considerant les agressions i amenaces exemplificades en aquesta sessió per la Plataforma Cívica per a la Defensa de Collserola que comporten una amenaça constant de pèrdua d'espai, fragmentació, qualitat dels hàbitats i obstacles a la conservació i recuperació de la reserva natural parcial Rierada-Can Balasc i per extensió de tota la conca de la riera de Vallvidrera,

DEMANEM en aquest Consell Consultiu que elevi als òrgans rectors del Parc Natural,

PRIMER: que amb una participació rellevant del comitè científic assessor i institucions acadèmiques, així com de les entitats ciutadanes implicades en la preservació de Collserola, s'abordi la urgent redacció, aprovació i aplicació d'un necessari *Pla rector d'ús i gestió de la reserva natural parcial la Rierada - Can Balasc*, i que al mateix temps es concreti l'argumentari per demanar la unificació i ampliació dels dos espais separats que delimiten la Reserva natural parcial amb l'objectiu que s'aporti el coneixement i es defineixin i s'aprovin les accions necessàries per revertir la situació de pèrdua continuada de qualitat ambiental i d'incompliment dels objectius establerts per la seva definició com a Reserva natural parcial dins del Parc Natural, espai Xarxa Natura 2000 i Zona d'Espacial Conservació.

SEGON: demanar que s'iniciïn les gestions i procediments de manera urgent per a què s'ampliï i s'unifiqui la Reserva Natural parcial la Rierada - Can Balasc.

*Collserola, 28 d'octubre de 2020
Plataforma Cívica per a la Defensa de Collserola.*